

Tantárgy neve/kódja:	Időszakos szabadon választható tantárgy I. A műfordítás elmélete és gyakorlata/BI-DK-
Tárgyfelelős:	Doktori iskola vezető
Tantárgy oktatója:	Dr. Sohár Anikó
Kreditszám:	5 kr.
Óratípus:	gyakorlat
A tantárgy céljának rövid ismertetése:	A szeminárium célja a műfordítás mint irodalmi és kulturális közvetítő tevékenység elméleti, történeti és kritikai megközelítéseinek megismertetése, valamint a műfordítás tudományos vizsgálatához a módszertani alapok biztosítása. Áttekintést ad a műfordítás-elmélet meghatározó irányzatairól, a műfordítás történetének fontos korszakairól és vitáiról, valamint a műfordítás kritikai értékelésének módszereiről, hangsúlyt helyez a műfordítási jelenségek irodalomtudományi és kulturális kontextusban történő értelmezésére, különös tekintettel a fordítás szerepére az irodalmi rendszerek alakulásában és az irodalmi kánon formálódásában. A hallgatók a kurzus végére képesek lesznek a műfordítási jelenségek tudományos igényű elemzésére, valamint saját fordításkritikai gyakorlatuk reflektált fejlesztésére.
Elsajátítandó elméleti ismeretanyag:	A kurzus elméleti része a műfordítás tudományos megközelítéseit tárgyalja, különös tekintettel az alábbiakra: <ul style="list-style-type: none"> • a műfordítás az idők során változó fogalma és funkciói az irodalmi (több)rendszerben, illetve kultúrában • a műfordítás-elmélet főbb kortárs irányzatai (normatív, deskriptív, kulturális és hermeneutikai megközelítések) • a fordíthatóság problémája • a műfordítás és az irodalmi kánon viszonya • a műfordítás kulturális transzferként való értelmezése • a műfordítás szerepe az irodalom történetében és a nemzeti irodalmak alakulásában • műfordítás-kritikai módszerek és értékelési szempontok.
Elsajátítandó gyakorlati ismeretanyag:	A szeminárium gyakorlati része a műfordítás elemzésének és értékelésének konkrét módszereire épül. Ennek keretében a hallgatók: <ul style="list-style-type: none"> • műfordítások (összehasonlító) elemzését végzik • fordításkritikai prezentációkat készítenek • fordítói stratégiákat és döntéseket vizsgálnak konkrét szövegpéldákon • tudományos igényű elemző vagy kritikai tanulmányt írnak <p>A gyakorlati munka célja a reflexív fordítói gondolkodás és a tudományos érvelés fejlesztése.</p> <p>1. Műfordítás-elmélet A szeminárium első egysége a műfordítás elméleti kérdéseit tárgyalja. A hallgatók áttekintést kapnak a műfordítás fogalmáról, funkcióiról és alapvető problémáiról, különös tekintettel a fordíthatóság, a fordítói stratégia és a kulturális közvetítés kérdéseire. A kurzus bemutatja a fordításelmélet különböző paradigmáit – többek között a nyelvészeti, hermeneutikai, kulturális és deskriptív fordításkutatási</p>

	<p>megközelítéseket – valamint ezek irodalomtudományi relevanciáját.</p> <p>2. Műfordítás-történet A második tematikus egység a műfordítás történetének fontos korszakait és jelenségeit vizsgálja. A szeminárium kitér a műfordítás szerepére a nemzeti irodalmak kialakulásában, az irodalmi transzfer folyamataira, valamint a fordítás és az irodalmi kánon viszonyára. A hallgatók konkrét történeti példákon keresztül vizsgálják a fordítás szerepét az irodalmi és kulturális kapcsolatok alakulásában.</p> <p>3. Műfordítás-kritika és gyakorlati elemzés A kurzus harmadik egysége a műfordítások kritikai elemzésének módszereit mutatja be. A hallgatók különböző fordításkritikai modellek segítségével elemeznek konkrét műfordításokat, összehasonlítják az eredeti szöveget és annak különböző fordításait, valamint vizsgálják a fordítói döntések stilisztikai és poétikai következményeit. A szemináriumi munka része lehet rövidebb műfordítások készítése és ezek reflexív elemzése is.</p>
<p>A 2-4 legfontosabb kötelező irodalom felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)</p>	<p>Ardamica Zorán: <i>Fejezetek a műfordítás elméletéből</i>. Dunaszerdahely, Nap Kiadó, 2012. pp. 11–128. ISBN: 9788081040528</p> <p>Kardos László. A műfordítás kérdései. <i>Híd</i> 29 (2): 255–271 (1965 február). https://real.mtak.hu/186233/1/65_real_NYIROSZTKOZL_22_01-04.pdf.</p> <p>Nádasdy Ádám: <i>A vastagbőrű mimóza</i>. Budapest: Magvető, 2021. ISBN: 9789631432510</p> <p>Sohár Anikó: Margaret Atwood <i>Az ehető nő</i> című regénye magyar fordításban in Kürtösi Katalin – Tóth Ákos – Hajdu Péter (szerk.): <i>A túlélés művészete. Tanulmányok Margaret Atwoodról</i>, 113–147. Szeged, Tiszatáj Könyvek, 2025. ISBN: 9786155618529</p>
<p>A 2-4 legfontosabb ajánlott irodalom felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)</p>	<p>Gulyás Adrienn: Új területek és témák a műfordítások kutatásában. <i>Modern Nyelvoktatás</i> 2021 (3–4): 23–30. DOI: 10.51139/monye.2021.3-4.23.30.</p> <p>Kappanyos András: <i>Bajuszbögre, lefordíthatatlan – Műfordítás, adaptáció, kulturális transzfer</i>. Budapest, Balassi Kiadó, 2015. pp 17–48, 85–142; 199–256; 283–312.</p> <p>Sohár Anikó: Az ifjúsági irodalom fordításának kérdései szemléltető példákkal Terry Pratchett-fordításokból. <i>MeseCentrum</i>, 2021. https://iqyic.hu/esszektanulmanyok/az-ifjusagi-irodalom-forditasanak-kerdesei-szemlelteto-peldakkal-terry-pratchett-forditasokbol.html.</p> <p>Szegedy-Maszák Mihály. <i>Fordítás és kánon</i>. https://szegedy-maszak.hu/wp-content/uploads/2022/04/Forditas_es_kanon.pdf</p>
<p>Elmélet-gyakorlat aránya:</p>	<p>Elméleti óra óraszám: 8</p> <p>Gyakorlati óra óraszám: 18</p>

Az alkalmazott oktatási módszerek:	egyéni és/vagy csoportos munka, magyarázat, megbeszélés, vita, prezentáció, szövegfeldolgozás, összehasonlító műelemzés, elemző vagy kritikai tanulmányírás, hallgatói prezentáció
Az értékelés módja:	gyakorlati jegy (háromfokozatú)
Az értékelés kritériuma:	<p><u>Részvétel</u> <i>TVSz 33. § (9) A szemináriumon és gyakorlati foglalkozáson való részvétel, valamint a félévközi tanulmányi követelmények teljesítése kötelező.</i> <i>TVSz 33. § (10) A vizsgára bocsátáshoz szükséges, vagy a gyakorlati jegy minősítését eredményező félévközi tanulmányi követelményeket, illetve a vizsgára bocsátáshoz még megengedett hiányzás mértékét - ha a szakért felelős Kar jelen szabályzathoz fűzött kiegészítő rendelkezéseiben máshogy nem rendelkezik - az illetékes oktató jogosult meghatározni azzal, hogy legkésőbb az első foglalkozáson köteles azokat kihirdetni a hallgatók számára.</i> <u>BTK Kari kiegészítés:</u> <i>14. § (1) A Tanulmányi és Vizsgaszabályzat 33. § (10)-(11) bekezdése alapján az előadásokról és gyakorlati foglalkozásokról történő távolmaradás maximális mértéke az órák 25%-a.</i> <i>Az órákon való jelenlét önmagában nem jelenti a tárgy teljesítését, hanem az csak az előre meghirdetett követelmények teljesítésével igazolható.</i></p> <p><u>A hallgatótól elvárt felkészülés, órai munka, félévközi követelmények</u> tananyag, kötelező irodalom önálló feldolgozása, a kiadott előzetes feladatok minőségi teljesítése, aktív részvétel, prezentáció, fordításelemző vagy kritikai tanulmányírás</p> <p><u>Értékelés</u> Kiválóan megfelelt (5) Az a hallgató kap kiválóan megfelelt minősítést a kurzus végén, aki a szemináriumi munkában folyamatosan és aktívan részt vesz, a kijelölt szakirodalmat alaposan ismeri, és azt a szemináriumi viták során önállóan és kritikai módon képes értelmezni, továbbá minden határidőt betart. A hallgató prezentációja és hozzászólásai tanúsítják, hogy a műfordítás-elmélet, a műfordítás-történet és a műfordítás-kritika alapvető kérdéseit magas szinten átlátja, és azokat konkrét irodalmi példák elemzésében is képes alkalmazni. A fordításelemző vagy kritikai tanulmány önálló kutatói munkát tükröz, világos problémakijelöléssel, megfelelő elméleti kerettel és következetes érveléssel. A hallgató képes a műfordítások nyelvi, stilisztikai és poétikai sajátosságainak árnyalt értelmezésére, valamint a fordítói döntések irodalmi és kulturális kontextusban történő értékelésére. A dolgozat tudományos igényű, megfelelő szakirodalmi tájékozottságot mutat, és formai, hivatkozási szempontból is megfelel a doktori képzés követelményeinek.</p> <p>Megfelelt (3) Az a hallgató kap megfelelt minősítést, aki rendszeresen, ám hullámmzó aktivitással vesz részt a szemináriumi munkában, a kijelölt szakirodalmat ismeri, és a megbeszélések során képes az</p>

	<p>alapvető elméleti és történeti kérdések értelmezésére, valamint határidőre elkészíti prezentációját és tanulmányát. Prezentációja és elemző vagy kritikai tanulmánya megfelelő szinten alkalmazza a kurzus során megismert fogalmakat és elemzési szempontokat, bár az érvelés vagy az elemzés mélysége esetenként korlátozott. A tanulmány megfelel az alapvető tudományos és formai követelményeknek, de önálló kutatói hozzájárulása kevésbé hangsúlyos.</p> <p>Nem felelt meg (1)</p> <p>Az a hallgató kap nem felelt meg minősítést, aki a szemináriumi munkában nem vesz részt rendszeresen, a kijelölt szakirodalmat nem sajátítja el megfelelően, vagy nem teljesíti a kurzus alapvető követelményeit. Ide tartozik az is, ha a hallgató nem tart prezentációt, nem készíti el a tanulmányt, vagy az elkészített munka nem felel meg a doktori képzés minimális szakmai és formai követelményeinek.</p>
<p>Miként járul hozzá a tantárgy a doktori iskola képzési programjában tanulási eredményként megjelölt MKKR 8. szintű tanulási eredmények eléréséhez.</p>	<p>A kurzus elvégzése során a doktorandusz átfogó és rendszerezett ismereteket szerez a műfordítás-elmélet, a műfordítás-történet és a műfordítás-kritika alapvető kérdéseiről, valamint megismeri a kortárs fordítástudomány legfontosabb kutatási irányait. Képes lesz a műfordítási jelenségeket irodalomtudományi, történeti és kulturális összefüggésekben értelmezni, és a fordítás szerepét az irodalmi rendszerek működésében vizsgálni.</p> <p>A kurzus hozzájárul ahhoz, hogy a hallgató önállóan tudjon komplex fordítási problémákat elemezni, különböző fordítási megoldásokat összehasonlítani, valamint a fordítói döntéseket stilisztikai, poétikai és kulturális szempontok alapján értékelni. A hallgató képessé válik tudományos igényű fordításkritikai vagy fordítástudományi elemzés készítésére, valamint saját fordítói vagy fordításkutatói gyakorlatának elméleti megalapozására.</p> <p>A kurzus fejleszti a kritikai gondolkodást, a tudományos érvelés és vita készségét, valamint a kutatási problémák önálló megfogalmazásának és feldolgozásának képességét. A doktorandusz képes lesz szakmai diskurzusban részt venni, kutatási eredményeit világosan és tudományos igénnyel bemutatni, és felelősséget vállalni saját tudományos álláspontjának megalapozásáért.</p>